

OSCAR WILDE

**DORIAN
GRAY'IN
PORTRESİ**

DESTEK YAYINLARI: 1022

EDEBİYAT: 308

OSCAR WILDE / DORIAN GRAY'İN PORTRESİ

ORJİNAL ADI: The Picture of Dorian Gray

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül

Çevirmen: Seza Özdemir

Editör: Özlem Küskü

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştu

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Kasım 2018

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-496-3

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkkan.com – info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi – **twitter.com/destekyayinlari**

instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Nazlı Koçak

Sertifika No. 40200

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad.

Odin İş Mrk. B Blok No. 403/2

Zeytinburnu / İstanbul

OSCAR WILDE

DORIAN
GRAY'İN
PORTRESİ

Çeviri: Seza Özdemir

ÖNSÖZ

Sanatçı güzel şeylerin yaratıcısıdır.

Sanatın amacı sanatın kendisini açığa çıkarıp sanatçıyı gizlemektir.

Eleştirmen, güzel şeylere dair izlenimini başka bir üsluba ya da yeni bir malzemeye dönüştürebilen kişidir.

Eleştirinin en ucuzu kadar en yüksek düzeyi de bir nevi otobiyografidir.

Güzel şeylerden çirkin anlamlar çıkaranlar, büyüleyici olmadan yozlaşanlardır. Bu, bir kusurdur.

Güzel şeylerden güzel anlamlar çıkaranlar yetişmişlerdir. Bunlar içinse bir umut vardır.

Bu kişiler, güzel şeylerin kendileri için sadece Güzellik anlamına geldiği seçilmişlerdir.

Ahlaka uygun ya da ahlaka aykırı kitap diye bir şey yoktur. Kitaplar ya iyi yazılmıştır ya da kötü yazılmıştır. Hepsi bu.

On dokuzuncu yüzyılın Gerçekçilik'ten duyduğu hoşnutsuzluk, aynada kendi yüzünü gören Caliban'ın öfkesidir.

On dokuzuncu yüzyılın Romantizm'den duyduğu hoşnutsuzluk ise aynada kendi yüzünü görmeyen Caliban'ın öfkesidir.

İnsanın ahlaki hayatı, sanatçının konusunun bir parçasıdır ancak sanatın ahlakı, kusurlu bir aracın kusursuzca kullanımına bağlıdır.

Hiçbir sanatçı bir şeyi kanıtlamayı arzu etmez. Doğru olan şeyler bile sınanabilir.

Hiçbir sanatçı etik anlayışlara sahip değildir. Bir sanatçının etik anlayışı, affedilemez bir tarz üslupçuluğudur.

Hiçbir sanatçı asla marazi değildir. Sanatçı her şeyi anlatabilir.

Düşünce ve dil, sanatçı için sanatın araçlarıdır. Ahlaksızlık da erdem de sanatçıya göre sanatın malzemeleridir.

Sanatın tüm türleri arasında biçim bakımından ideal olanı müzisyenin sanatıdır, duygu bakımındansa aktör-ründür.

Her sanat ilkönce yüzeyde ve simgeseldir.

Yüzeyin altına inenler kendilerini tehlikeye atmayı göze alırlar.

Simgeyi okuyanlar da tehlikeyi görür ve kabullenirler.

Sanatın gerçekten ayna tuttuğu şey yaşam değil, izleyicidir.

Bir sanat eseri hakkındaki düşüncelerin çeşitliliği eserin yeni, karmaşık ve önemli olduğunu gösterir. Eleştirmenler karşıt görüşte olduklarında sanatçı, kendi kendisiyle uyum içindedir.

Bir adamı yararlı bir şey yaptığı için affedebiliriz, yeter ki ona hayran olmasın. Yararı olmayan bir şey yapmanın mazur görülecek tek yanı ise birinin ona son derece hayran olmasıdır.

Sanatın hiçbir türü hakikaten de yarar gözetmez.

Oscar Wilde

BİRİNCİ BÖLÜM

Atölye buram buram gül kokuyordu ve hafif yaz rüzgârı bahçedeki ağaçların arasında kımıldanırken açık kapıdan içeriye leylakların baskın kokusu ya da pembe çiçekli, dikenli bitkilerin narin kokusu süzülüyordu.

Lort Henry Wotton, İran heybeleriyle döşeli divanın üzerinde uzanmış, âdeti olduğu üzere sayısız sigarayı içedururken; titreyen dalları kendilerinininki gibi alevimsi bir güzelliğin yükünü taşımakta zorlanıyormuş gibi görünen sarısalkım bitkisinin rengi de tadı da bal gibi olan çiçeklerinin ısıltısını zar zor fark edebildi. Uçan kuşların fantastik gölgeleri, devasa pencerenin önüne gerilmiş, tusah ipeğinden, uzun perdelerin arasından geçip gitti ve anlık bir Japonvari etki yarattı. Bu da Lort Henry'nin aklına hani şu hız ve hareket hissini ister istemez durağan olan sanat aracılığıyla aktarmayı arzulayan, soluk ve yorgun yüzlü Tokyolu ressamı getirdi. Biçilmemiş, uzun otların arasından ittire kaktıra yol alan ya da kendi kendilerine serpilip yayılmış hanımellerinin yaldız tozlu polenlerinin etrafında ısrarla dönüp duran arıların can sıkıcı vızıltısı, sessizliği daha da bunaltıcı hale getiriyor gibiydi. Londra'nın donuk uğultusu, soğuk bir orgun pes tınlarına benziyordu.

Odanın ortasında genç bir adamın sıra dışı fiziki güzelliğini gözler önüne seren, tam boy bir portre dikey bir şövaleye sabitlenmiş halde duruyordu; onun da birazcık berisinde sanatçının kendisi, Basil Hallward oturuyordu. Hallward'ın birkaç yıl önce aniden ortadan kayboluşu o zaman için toplumda epey bir heyecan yaratmış ve birçok tuhaf varsayımı akıllara getirmişti.

Resmine öyle ustalıkla yansıtmış olduğu zarif ve çekici şekle bakarken ressamın yüzünde memnun bir gülümseme belirdi ve bu gülümseme az kalsın orada asılı kalacaktı. Fakat ressam aniden harekete geçti ve gözlerini yumarak parmaklarını gözkapaklarının üzerine yerleştirdi, sanki uyanmaktan korktuğu ilginç bir rüyayı beynine hapsetmeyi arzularmış gibiydi.

Lort Henry uyuşuk uyuşuk “Bu senin en iyi işin, Basil, bugüne kadar yaptığın en iyisi” dedi ve şöyle devam etti: “Onu gelecek yıl kesinlikle Grosvenor’a göndermelisin. Akademi aşırı büyük ve aşırı görgüsüz. Oraya ne zaman gitsem ya resimleri göremeyeceğim kadar çok insan var –ki bu, rezalet– ya da daha da kötüsü insanları göremeyeceğim kadar çok resim var. Grosvenor hakikaten yegâne yer.”

Ressam, Oxford'dayken arkadaşlarını güldüren o garip tavırla başını geriye doğru savurarak “Onu herhangi bir yere göndermeyi düşünmüyorum” dedi. “Hayır! Onu hiçbir yere göndermeyeceğim.”

Lort Henry, kaşlarını kaldırdı ve ağır afyondan leke leke olmuş sigarasının ucundan çıkan şu tuhaf halkalardan kıvrıla kıvrıla yükselen cılız, mavimsi dumanların arasından ona şaşkınlıkla bakakaldı. “Hiçbir yere göndermeyecek misin? Neden ki? Herhangi bir nedenin var mı? Siz ressamalar ne tuhaf adamlarsınız! Ün kazanmak için dünyadaki her şeyi yaparsınız. Bir fırsat geçince de onu heba etmek ister gibi görünürsünüz. Böyle bir şey, senin için ahmaklık olur Basil çünkü bu dünyada konuşulmaktan daha kötü olan tek bir şey varsa o da hakında konuşulmamasıdır. Bunun gibi bir portre, seni İngiltere’deki tüm genç adamların zirvesine taşıyabilir ve yaşlı adamları da şayet herhangi bir şey hissedebiliyorlarsa, hayli kıskandırabilirdi.”

Ressam “Biliyorum, bana güleceksin fakat gerçekten onu sergileyemem. Ona kendimden çok şey kattım” dedi.

Lort Henry, divanın üzerinde boylu boyunca gerindi ve bir kakhaha attı.

Basil “İşte, tam da böyle yapacağını biliyordum ama bu söylediğim gerçekten doğru, tastamam öyle” dedi.

“Kendinden çok şey katmış! Aman Tanrım, Basil! Senin bu kadar kibirli olduğunu bilmezdim. Seninle, senin şu cefakâr, gayretli yüzünle, şu kömür karası saçlarınla fildişi ve gül yapraklarından yapılmış gibi görünen şu genç Adonis* arasında herhangi bir benzerlik

* Adonis: Bir Yunan tanrısıdır ve erkek güzelliğini anlatmak için kullanılır. (ç.n)

göremiyorum gerçekten. Benim sevgili Basil'im, neden o bir Narcissus* ve sen de... Tamam, elbette senin akıllı bir ifaden var ama hepsi o kadar. Ancak güzellik, gerçek güzellik aklın ifadesinin başladığı yerde biter. Zekânın kendisi başlı başına bir aşkınlıktır ve bu, herhangi bir yüzün uyumuna zarar verir. İnsan bir an oturup düşünmeye başlasın; bütün burnu, alnı ya da herhangi bir yeri iğrenç hale geliverir. Şu okumuş etmiş, meslek sahibi olmuş başarılı adamlara bir bak! Tam bir gudubetler! Tabii ki kilise dışında... Ne var ki kilisedeyken düşünmezler. Bir piskopos, kendine on sekiz yaşında bir çocukken söylemesi öğretilen şeyleri seksen yaşındayken de anlatır durur ve doğaldır ki her zaman bundan tam bir keyif alır. Bana adını hiç söylemediğin ama resmi beni hakikaten etkileyen senin şu gizemli, genç arkadaşın asla düşünmez. Bundan tamamen eminim. Kışın dönüp bakacak çiçeklerimiz olmadığında, yazınsa zekâmızı donduracak bir şey aradığımızda hep burada olması gereken, biraz beyinsiz ama güzel bir varlık o. Kendini kandırma, Basil; ona şu kadarcık bile benzemiyorsun.”

“Beni anlamıyorsun, Harry” dedi ressam. “Tabii ki ona benzemiyorum. Onun kusursuz bir güzelliğe sahip olduğunu biliyorum. Ona benzemek için acınacak halde olmalıyım. Umurunda değil, öyle mi? Tamam, sana

* Narcissus: Antik Yunan mitolojisinde güzelliğiyle dillere destan bir kahramandır ve psikolojideki “narsisizm” kavramı, adını onun öyküsünden alır. İngilizcede hem “nargis” çiçeği hem de “narsis” anlamına gelir. (ç.n.)

hakikati söyleyeceğim. Fiziksel ve zihinsel ayrıcalıkların bir kaderi vardır; tarih boyunca kralların kararsız adımlarının peşini bırakmayacak gibi görünen türden bir kaderdir bu. İnsanın kimseden farklı olmaması daha iyi. Çirkinler ve aptallar, bu dünyadaki her şeyin en iyisine sahiptir. Bir kenarda rahatça oturur, alık alık oyunu izlerler. Zaferi bilmezler ama yenilgiden de muaftırlar. Hepimizin yaşaması gerektiği gibi yaşarlar; örselenmeden, kaygısızca ve tedirgin olmadan yaşayıp giderler. Ne başkalarını perişan ederler ne de onlar yüzünden mahvolurlar. Senin mevkin ve servetin; benim zekâm, yeteneğim ve değeri ne olursa olsun sanatım; Dorian Gray'inse yakışıklılığı... Tanrıların bize bahsettiği tüm bu şeyler yüzünden acı çekeceğiz, Harry; hem de çok acı çekeceğiz..."

Lort Henry atölyenin karşı tarafına, Basil'e doğru ilerleyerek "Dorian Gray mi? Onun adı bu mu?" diye sordu.

Basil, "Evet, onun adı bu. Sana söylemeye niyetim yoktu" dedi.

"İyi de niye?"

"Of, nasıl anlatayım! İnsanları aşırı seversem onların adlarını asla kimseye söylemem. Bu, onların bir parçasını teslim etmek olur. Mahremiyeti gitgide daha çok seviyorum. Modern hayatı bizim için esrarengiz ve muhteşem yapan tek şey buymuş gibi geliyor. En alelade şey,

anca biri onu saklarsa güzeldir. Şimdi şehirden ayrılısam nereye gideceğimi tanıdıklarına söylemem. Söylesem tüm keyfim kaçır. Aptalca bir alışkanlık galiba, fakat her nasılsa insanın hayatına macera katıyor. Bu konuda son derece budala olduğumu düşünüyorsun sanırım.”

Lort Henry “Hiç de değil, katiyen, sevgili Basil!” diye yanıt verdi ve konuşmaya devam etti: “Sanki benim evli bir adam olduğumu unutmuşsun. Evliliğin cazip olan bir yanı iki taraf için de aldatmacaya dayalı bir hayatı kesinlikle lüzumlu hale getirmesi. Ben karımın nerede olduğunu hiçbir zaman bilmem, karım da benim ne yaptığımı asla bilmez. Buluştuğumuzda –ki arada sırada buluşuruz, birlikte bir yemeğe davet edildiğimizde ya da Dük’ün karşısında eğilirken filan– en anlamsız şeyleri birbirimize en ciddi yüz ifadesiyle anlatırız. Karım bu konuda çok iyidir, aslında benden çok daha iyidir. Randevularını asla birbiriyle karıştırmaz, benim kafamsa her zaman karman çorman olur. Yine de beni dışarıda görürse kıyameti koparmaz. Bazen keşke koparsa diyorum ama tek yaptığı bana gülmek.”

Basil, bahçeye açılan kapıya doğru ağır ağır yürürken şöyle dedi: “Evliliğin hakkında konuşma tarzından nefret ediyorum. İnaniyorum ki sen gerçekten çok iyi bir kocasın ama kendi erdemlerinden enikonu utanıyorsun. Sıra dışı bir adamsın. Asla ahlaki bir şey söylemezsin, yanlış bir şey de yapmazsın. Senin alaycılığın sadece bir duruş.”

“Doğal olmak sırf bir duruştur, bildiğim en rahatsız edici duruş” diye gülererek haykırdı Lort Henry. İki genç adam birlikte bahçeye geçtiler ve uzun bir defne ağacının gölgesinde duran geniş bir bambu kanepeye kuruldular. Güneş ışığı parlak yaprakların üzerinden kayıp gitti. Çimenlikte beyaz papatyalar ürpermişti.

Lort Henry bir duraklamadan sonra saatini çıkarıp baktı ve “Ne yazık ki gitmeliyim Basil” diye mırıldandı. “Gitmeden, daha önce sorduğum soruyu yanıtlaman için ısrar ediyorum.”

Ressam gözlerini yere dikerek “Nedir o?” dedi.

“Ne olduğunu bal gibi biliyorsun.”

“Bilmiyorum, Harry.”

“Pekâlâ, ne olduğunu söyleyeyim. Dorian Gray'in portresini neden sergilemeyeceğini bana açıklamayı istiyorum. Asıl nedenini öğrenmek istiyorum.”

“Sana gerçek nedenini söyledim.”

“Hayır, söylemedin. Ona kendinden çok fazla şey kattığın için onu sergilemeyeceğini söyledin. İşte, bu çocukça.”

Basil dosdoğru Lort Henry'nin yüzüne baktı. “Harry, duyguyla yapılan her portre sanatçının bir portresidir, modelin değil. Portresi yapılan adam sadece bir rastlantı, bir vesiledir. Ressam tarafından açığa çıkarılan o değildir, aksine sanatçının renkli tuval üzerinde dışa vurduğu şey kendisidir. Bu resmi sergilemememin

nedeni řu ki onda maalesef kendi ruhumun sırrını dışa vurdum.”

Lort Henry gülerek “E, nedir o?” diye sordu.

Hallward “Söyleyeceğim...” dedi ama yüzünde bir te-redddn ifadesi belirdi.

Arkadařı ona şöyle bir bakarak “E, merakla bekliyo-rum, Basil” dedi.

“Ah, Harry; söylenebilecek o kadar az şey var ki...” diye yanıtladı ressam, sonra devam etti: “Ve korkarım ki bunu neredeyse hiç anlamayacaksın. Belki de hiç inan-mayacaksın.”

Lort Henry güldü ve eğilip imenlikten pembe ta-yapraklı bir papatyayı koparıp inceledi.

“Anlayacağıma eminim” diyen Lort Henry, papatya-nın ortasındaki altın sarısı rengine dökük beyaz tüy-lerle kaplı tepeciğe gözünü dikerek konuşmaya devam etti. “Dięer yandan bir şeylere inanmaya gelince her-hangi bir şey gerçekten inanılmazsa ona inanabilirim.”

Rüzgâr ağaçlardaki bazı çiçekleri sallıyordu, salkım salkım yıldızımsı çiçekleriyle ağır leylaklar mahmur esintide ne arkaya gidip geliyordu. Duvarın kenarın-da bir ekirge ötüyordu; mavi bir ipe benzeyen uzun, ince yusufçuk da onun kahverengi, şeffaf kanatlarının üzerinden szlp gitti. Lort Henry, Basil Hallward'ın kalp atışlarını duyduğunu sandı, o an işiteceği şeyi me-rak ediyordu.

Biraz sonra ressam “Hikâyesi kısaca şöyle...” diyerek anlatmaya başladı. “İki ay önce Leydi Brandon’ın bir davetine gittim. Bilirsin, biz zavallı ressamlar sırf yabani olmadığımızı topluma hatırlatmak için zaman zaman sosyete de kendimizi göstermek zorundayız. Bir keresinde senin de dediğin gibi, geceye uygun bir ceket giyip beyaz bir kravat takan herhangi biri –bir banker bile– medeni diye itibar kazanabilir. Neyse, salonda bir on dakika kadar devanası kokana dullarla ve sıkıcı Akademiklerle konuşup zaman geçirdikten sonra bir an birinin beni seyrettiğini fark ettim. Şöyle yan tarafa dönüverdim ki Dorian Gray’i gördüm, bu onu ilk görüşümdü. Göz göze geldiğimizde o an betim benzim atmış gibi hissettim. Beni tuhaf bir korku sardı. Saf kişiliğinin o denli büyüleyici olduğu biriyle yüz yüze geldiğimin farkındaydım; bıraksam bütün tabiatımı, ruhumu, kendi öz sanatımı zapt ederdi. O an hayatıma dışarıdan herhangi bir tesir olsun istemedim. Kendinden bilirsin Harry, doğal olarak bağımsızımdır. Kendi kendimin efendisiyimdir; en azından bugüne kadar öyleydim, ta ki Dorian Gray’le karşılaşana dek... Sonra... Bunu sana nasıl anlatayım bilmiyorum... Sanki bir şey bana hayatım için feci bir krizin eşiğinde olduğumu söylüyordu. Kaderin benim için çok büyük mutluluklar ve çok büyük kederler hazırladığına dair içimde garip bir his vardı. Korkum arttı ve dönüp salondan çıktım.

Böyle davranmamın nedeni vicdan değildi, bir çeşit korkaklıktı. Kaçmaya çalıştığım için kendimi övemem.”

“Vicdan ve korkaklık gerçekten aynı şeylerdir, Basil. Vicdan, müessesenin ticari ismi. Hepsi bu.”

“Buna inanmıyorum, Harry; sana da inanmıyorum. Yine de –beni öyle davranmaya iten şey ne olursa olsun, belki gururdandır çünkü hep çok gururlu olmuşumdur– kesin olan şu ki kapıya gidene dek çırpınıp durdum. Orada, Leydi Brandon’ın karşısında sendeledim. ‘Bu kadar erken kaçıp gitmeyeceksiniz, değil mi Bay Hallward?’ diye çılgılığı koyuverdi. Onun şu garip tiz sesini biliyorsun, değil mi?”

Lort Henry, uzun, gergin parmaklarıyla papatyayı parça parça ederken “Evet, güzellik dışında her şeyde hindi gibi kabarıp durur” dedi.

Basil konuşmaya şöyle devam etti: “Ondan bir türlü kurtulamadım. Beni alıp Kraliyet ailesinden olanların yanına, Yıldız ve Dizbağı Nişanı sahibi adamların, devasa taçlı ve papağan burunlu yaşlıca hanımların yanına götürdü. Benden en gözde arkadaşımıymışım gibi bahsetti. Onunla daha önce sadece bir kez görüşmüştüm, ancak beni ünlü yapmayı kafasına koymuş. Herhalde benim birkaç resmim zamanında büyük başarı kazanmış, on dokuzuncu yüzyılın ölümsüzlük ölçütü tablo-id gazetelerde hiç değilse hakkında yazılıp çizilmişti. Birden fark ettim ki kişiliği beni öylesi tuhaf biçimde